

EEN DOODGEWONE JONGEN

EEN
DOOD
GEWONE
JONGEN

DIRK DEFERME

Manteau

© 2017 Uitgeverij Manteau / WPG Uitgevers België nv,
Mechelsesteenweg 203, B-2018 Antwerpen en Dirk Deferme

www.manteau.be
info@manteau.be

Vertegenwoordiging in Nederland
WPG Media
Wibautstraat 133 – 1097 DN Amsterdam
Postbus 1050 – 1000 BB Amsterdam

Omslagontwerp:
Steven Theunis, Armée de Verre
Foto omslag:
© Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad/Walter Blum
© Collectie Het Huis van Alijn
Vormgeving binnenwerk:
Steven Theunis, Armée de Verre

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag
worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of
op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3354 9
D/2017/0034/246
NUR 301

Voor pa

‘Het is nog niet donker. Maar dat wordt het wel.’

– Bob Dylan

‘De feiten kloppen niet. Al de rest is waar.’

– Leon Trotski

‘Het is goed dat we het er nog eens over hebben.’

– Hugo Claus

CLAIRE, 2016 (1)

Ze willen me een visbokaal brengen omdat ik te veel alleen doe. Of omdat ze denken dat ik eenzaam ben. Omdat ik altijd aan het prevelen ben. Ik praat in mezelf. Zij vinden dat ik veel te vertellen heb. Ze menen het goed. Als zij er zijn dan praat ik erop los. Ze willen dat stimuleren.

‘Je kunt met een vis praten; je kunt meer met hem delen dan je denkt.’

Behalve met een glimlach heb ik niet gereageerd. Dat klinkt toch als een geweldige grap? Dina, mijn pedicure, heeft het wel zo gezegd. Ik heb die zin onmiddellijk opgeschreven in mijn boekje. Ze is de deur nog niet uit of ik noteer hem onder de datum van gisteren. 2 februari 2016. Ik heb er *dinsdag* bij gezet. En: *het was een donkere dag*. Het was koud, dat weet ik nog, maar dat heb ik niet opgeschreven.

Gevoel voor humor? Heb ik nog altijd. Ik hoor iets, zoals: ‘Je kunt meer met een vis delen dan je denkt’, en ik weet wanneer het veel meer als een grap klinkt dan als iets waar je in de praktijk wat aan hebt. De dochter van Dina heet Roberta. Het zijn twee mooie zwarte vrouwen. Uit Ghana. Roberta zie ik elke week. Haar betaal ik om mijn studio met zicht-op-zee proper te houden. Ze keert alles binnenstebuiten, zet de stoelen op tafel, jaagt me van de ene kant van de kamer naar de andere en als ze vertrekt, ruikt het naar bruine zeep. Roberta lacht als ik

over vroeger vertel. Het interesseert haar wel en ik kan goed vertellen. Zij en haar ma zijn vrouwen die ik regelmatig zie. En ze denken dat ik een vis goed kan gebruiken. Ik durf hen niet te vragen of ze me goed verstaan. Ze spreken Engels met elkaar. En Twi, hun dialect. Hun Nederlands is redelijk. Ze doen wat ze kunnen.

Ze willen me dus een vissenkomp brengen. Met een vis erin. Waarschijnlijk bedoelt Dina een goudvis. Een vis die blinkt. Een koudwatervis. Over drie weken komt ze terug voor mijn voeten. Voor het zover is, wil ze me al gezelschap bezorgen. Iemand die mijn leven met mij kan delen. Iemand waar ik alles aan kan vertellen. Ze zou eens rondkijken. Een vis. Hij mag niet te veel kosten, heeft ze me gezegd.

Ik weet al exact hoe ik het zal aanpakken. Straks zal ik Roberta bellen en het haar vertellen. Die vissenkomp en de gekleurde steentjes, een plastic boompje en een gezonken schatkist met halssnoeren en edelstenen, dat mag ze me bezorgen. Daar ga ik dan mee aan de slag. Spoelen onder de kraan, spoelen en nog eens spoelen. Want als die spullen niet schoon zijn, wordt het water troebel. En dan zet ik die kom met steentjes, boompje, schatkist én water op het tafeltje naast mijn Eames. Naast de stoel waarin ik lees en kijk en denk. Waar ik mijn hele leven weer in beweging zet. Waar ik er met behulp van hersengymnastiek

voor zorg dat ik topfit blijf. Op die plek weet ik dat het met mij wel goed zit. Ja, soms voel ik me triest en alleen. Iedereen toch? Ik werd niet in de steek gelaten, zo'n soort alleen is het niet. Ik doe niet in verdriet. Ik snik en ik voel de tranen branden en ben dan emotioneel. Niemand kan het horen als ik gewoon zeg wat ik denk. Of roep. En dan denk ik aan Willy, die mijn buurjongen geweest is. Toen ik nog klein was.

Een zesde zintuig heb ik voor alles wat Willy is. Hij was de man van de onverwoestbare oneliners. Als ik er zo een terugvind, moet ik altijd weer lachen.

‘Weet je wat Willy zei als iemand een opvallend onopvallende wind liet? Als je zo in mijn koffie blaast, dan drink ik hem liever heet.’ Ik zeg het hardop en ik hoor zijn stem. Ik hoor dat hij zijn keel schraapt voordat hij het zegt. Altijd plagen. Geen gêne, altijd een beetje bruusk en onbewust schofferen, maar alles bij elkaar nooit slecht bedoeld.

Ik geniet van mijn zicht-op-zee. Van het ruisen van de golven. Van de wind. Van het alleen-zijn. De mensen beneden op de dijk probeer ik zo weinig mogelijk te zien. Ik wacht en ik denk aan vroeger. Ik kijk heel vaak naar dingen op de televisie die me aan vroeger doen denken. Als Dina me morgen die visbokaal bezorgt, dan kan ik kijken naar het water en proberen me voor de geest te halen hoe het zou zijn met een vis in het water.

De wind waait hard in mijn gezicht. Er is zout water bij. Ik ploeter over het strand. Echt, ik ben soms bang dat de wind me omver zal blazen en dat ik dan niet meer over-eind kan. Ik ben oud en heb stramme benen. Mijn onder-rug doet pijn.

Van het strand klim ik via de betonnen trap naar de bij-na verlaten dijk. Bij de deur van Het Zeezicht zit een hond aan de lijn. Hij moet buiten wachten tot zijn baas klaar is met eten en drinken.

Iedere dinsdagavond staat er een kaartje op de tafel in de hoek bij het raam. *Gereserveerd*. Voor mij. Ik eet een tong met gesmolten boter en twee aardappelen met pe-terselie erop. Uit het bakje met sla vis ik een paar groe-ne blaadjes. In Het Zeezicht is er altijd muziek. Sinatra, Dean Martin, de nieuwe Dylan die croont als de prachti-ge oude man die hij is.

Muziek is heel belangrijk. Muziek houdt het leven er in. Dat is toch waar? Neurie mee met Nat King Cole. *Unfor-gettable in every way. And forever more that's how you'll stay*. Nog beter vind ik de versie van Louis Neefs. Omdat hij of de vertaler hier en daar iets nogal vrij vertaalde. Onver-getelijk wordt nog onvergetelijker als het geen obsessie wordt. Niets is doorlopend onvergetelijk. Je moet, als iets onvergetelijk is, ook durven te vergeten. Dat had Louis Neefs beter begrepen dan Nat King Cole. *De gedachte aan jou doet iets met mij*. In de vertaling wordt *things* 'iets'.

Ik vind 'dingen' te concreet. 'Tets' is beter. Vager. Minder direct, en zo wil ik het koesteren. Zo vind ik het mooi.

Morgen komt Roberta en ze zal poetsen, luisteren, af en toe stilstaan en knikken terwijl ze zelf ook haar gedachten op een rij probeert te krijgen. Wat niet verloren is, werd goed verstoppt. Iedereen is toch op zoek naar zijn of haar eigen grote verhaal terwijl hij naar dat van een ander luistert?

Mijn verhaal gaat over datgene wat echt van belang is: de liefde van mijn leven.

ROEST

Hij streelde over mijn krullen.

‘Ben jij Claireke?’

Ik wilde eigenlijk meteen weglopen en aan mama’s jurk gaan hangen. Als ik nu probeer uit te vissen hoe lang dat geleden is, lukt het me niet. Was ik drie? Of vier? Hoe het was om een klein kind te zijn weet ik niet meer.

‘Tong ingeslikt?’

Ik schudde van nee. Het was een walgelijke gedachte. Ik dacht toen ook al aan zo’n dikke lap van vlees en pezen. Paarsig rood. Ik zag het wel eens bij Julien, de slager. Ik had hem er nooit een zien verkopen. Hij had ze ook in het zuur, met veel citroen.

De nagel van mijn rechterduim had ik al bijna afgebeten. Met mijn duim in mijn mond. Mijn ik-ben-verlegenpose. Kleine flirt. Donderwater.

‘Ben je verlegen?’

Hij had me door. Mijn mama nam het voor me op.

‘Laat het, Willy. Het zal voor een andere keer zijn. Kom Claire, we gaan naar hiernaast. Er staat nog wat strijk. Ik moet altijd alles alleen doen. Over een paar jaar kan Claire helpen.’

En of ik mama geholpen heb. Ik heb haar meer geholpen dan zij mij. Nee, een moederskindje was ik niet.

We liepen langs de dreef naar huis. Willy trok prei uit de grond. Bij ons hadden de planten last van roest. Uit schrik

voor besmetting oogstten ze bij de buren hun zomerprei nu al.

Willy snoot zijn neus in zijn hand en snoof. Hij rochelde en spuwde. Hij wilde zo graag een man zijn.

HIER GEBRUIKEN WE EEN LEPEL

Ze had pas een enorme kookpot met preisoep van het vuur gehaald. Het begon te regenen. Pijpenstelen. Op het glazen dak van de veranda klonk dat als tromgeroffel waar geen ritme in zat. Er was wel een crescendo – en hard en weer zachter.

Ze riep. ‘Willy!’

Ze wachtte even.

‘Of Harry? Iemand?’

Dat laatste woord rekte ze nog langer dan de namen. Alsof ze in hoge nood was.

‘Ja ma?’

‘Doe de vensters boven dicht. Ik wil niet dat het binnen-regent. Dat is slecht voor de balatum.’

Het was een onweer met veel nattigheid, typisch voor de vroege zomer. Het stof spatte op als de regen op de grond sloeg. Kwam die geur daarvandaan? De deur stond open.

Ik kreeg een kom soep. Thuis zat er meer zout in. Ik dronk van de kom.

‘Claire, thuis doe je wat je wilt, hier gebruiken we een lepel.’

Ze zei het met zachte aandrang. Het klonk zelfs lief. Iedereen wist dat ze heel streng was. Iedereen gehoorzaamde. En iedereen werd daar beter van. Ze leerde je dingen waar je wat aan had. Waar ze het vandaan haalde, wist niemand. In ieder geval, de ma van Willy was een

geboren leider. Ze zei iets en je geloofde haar. Je wist dat het beter was zoals zij het zei. Als je haar volgde, kon je alleen winnen. Zij had de wijsheid in pacht. Als je dat wilde, had je daar wel wat aan.

Mijn mama dacht er meestal anders over. Behalve thuis zei ze nooit hardop wat ze dacht. Als ik er wat van zei, zat ze onmiddellijk op haar paard.

‘De ma van Willy dit, de ma van Willy dat. Soep met een lepel. Het zal wel. Ze denkt dat ze beter is, maar dat is ze zeker niet. Het is niet omdat zij dienstmeisje in Antwerpen geweest is dat ze van de stad is. Dat mens heeft tijd te veel. Ze zou beter haar rekeningen betalen.’

Van papa wist ik dat ze nooit overdreef met haar rekeningen laat te betalen. Iedereen zat wel eens een beetje krap. Papa was goed voor de mensen, en zeker voor de burens. Iedereen mocht al eens wat later zijn met geld. Maar wie een paar keer veel te laat was, die kreeg niks meer. Die mocht er niet meer in. Die kon elders weer van nul beginnen. Er waren winkels genoeg. Er was niemand die nooit zonder iets zat.